

"Seria bo un Concili Vaticà III"

Joan Gomis (Barcelona, 1927) és una de les veus reconegudes del progressisme cristià al nostre país. Assagista, novel·lista, president de Justícia i Pau de Barcelona i, fins l'any passat, de la Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament, en aquesta entrevista es manifesta sobre l'actualitat de l'església catalana i de la universal.

D *isculpi'm la frivolidat, però, després del document dels bisbes francesos, hem de concloure que els catalans del nord es poden posar el condó i els d'aquesta banda no?*

—Home, portant-ho a l'extrem, suposo que sí... Aquest document planteja el problema de la moral sexual, en el qual hi ha una diferència notable entre les posicions oficials i les posicions reals de la gran majoria dels catòlics practicants i no practicants. De la doctrina moral catòlica, la part referida a la moral sexual és una de les que més s'han de revisar. Aquesta distància entre posicions oficials i realitat tampoc no em sembla tan sorprenent, perquè les persones que han fet les normes de moral sexual de l'església són cèlibes. D'entrada, ja fa reflexionar el fet que unes persones que no viuen plenament aquestes qüestions en la seva vida quotidiana i que per tant en tenen molt menys coneixement siguin les que marquen aquestes normes. Aquest ha estat un dels problemes no ben abordats de l'església des de fa molt temps, i això es va posar encara més de relleu a partir de l'encíclica de Pau VI "Humanae vitae". És un moment important de la vida de l'església, perquè passa a ser doctrina oficial una cosa en què la major part dels catòlics no hi estan d'acord, i no per frivolidat sinó per raons de consciència.

—Com s'explica que l'església no faci un esforç d'adaptació en aquest tema?

—Realment és un cas sorprenent. Això lliga amb un altre dels dèficits o assignatures pendents de l'església, que és el de la participació i la democràcia. Amb una altra estructura organitzativa més participativa hagués pogut ser dubtós si el papa podia gosar prendre ell sol una decisió tan discutible, tan dubtosa i tan important com l'"Humanae Vitae". El divorci que hi ha és un divorci larvat i que no es fa públic. Els catòlics saben que hi ha aquesta separació de fet, però no se'n parla públicament, cosa que vol dir que aquí hi falla alguna cosa: la participació.

—El problema, doncs, és més de la base que de la jerarquia?

—No, el problema és dels dos sectors. Tots dos pateixen una situació andmala. Ara bé, la iniciativa de la reforma hauria de venir de

la jerarquia. Això no vol dir que el 90% no hagi guanyat influència dins l'església, i el Concili Vaticà II va ser en bona part el final d'una sèrie de tendències negatives.

—Cal un Concili Vaticà III?

—A mi em semblaria molt bé. Podria ser molt oportú i positiu com ho va ser el segon, amb tots els seus dèficits. Però penso que és difícil que avui dia es pugui fer.

—Vol dir que el Vaticà III hauria de ser dirigit per un altre papa?

—Difícilment es pot pensar un Vaticà III si no hi ha un altre Joan XXIII, si no hi ha un canvi en el papat i en els sectors que hi influeixen més directament. No crec pas que Joan Pau II es plantegi fer-lo, ni crec que pogués.

—Roma actua amb mà de ferro?

—Bé, jo suposo que Roma, que no està acostumada a ser discutida pels seus bisbes, es deu haver sobtat molt d'aquesta intervenció dels bisbes francesos, i per això ha reaccionat com ho ha fet. Però m'estranyaria que hi hagués reaccions molt més dures, perquè una cosa és intervenir contra un individu com va ser el bisbe Gaillot i una altra fer-ho contra tot un episcopat. Així ho espero, vaja. En tot cas, penso que tots els poders tendeixen a actuar amb mà dura, si els deixen.

—El Vaticà sembla monopolitzat pels sectors més conservadors de l'església. És més important el papa o els sectors que l'envolten?

—És difícil de contestar, perquè aquell és un món molt secret i molt hermètic.

—Sí que sabem, per exemple, que l'Opus hi té una influència decisiva...

—Sí, també és una cosa pròpia de tots els poders que els qui manen es procurin envoltar de la gent amb la qual està en sintonia. És evident que el papa té un entorn que està a favor seu. El poder que tingui aquest entorn, ja no el sé. Depèn també de la forma física i mental del papa. Un papa que està fort és menys dominable pel seu entorn. No vull dir que ara es doni el cas contrari, però és evident que la darrera etapa de Pius XII va ser diferent de la primera.

—Un cop vista l'experiència de l'Opus, els progressistes sospiren pel retorn dels jesuïtes?

—(S'ho pensa) ... No seria només un retorn dels jesuïtes...

—Es una manera de parlar.

—Sí, si és una manera de parlar em semblaria bé. Seria bo que els diferents sectors catòlics fossin més escoltats pel poder, ja sigui en el Vaticà o en els bisbats. L'església té plantejada una gran renovació, una gran reforma en la seva organització.

—El segon aggiornamento?

—Sí, sí, sí. L'aggiornamento de Joan XXIII i del Vaticà II va ser molt important i va arribar a moltes qüestions, però no podia arribar a tot. I el tema de la participació és segurament el que va quedar més oblidat.

—Jean-Marie Le Pen i el Che Guevara no haurien estat mai en el mateix partit. Com s'entén que el prelat de l'Opus Dei, Álvaro del Portillo, i Pere Casaldàliga estiguin en el mateix "partit"?

—Em sembla que això ha estat un progrés de l'església. Com tu saps bé, l'església es va enfrontar amb el món modern i el món modern amb l'església en bona part per les qüestions relatives al règim polític i la democràcia. Al segle XIX l'església rebutjava la democràcia i deia que era una cosa que no es podia tolerar. Després hi va haver l'evolució de la democràcia cristiana, que al principi va ser condemnada i fins tot perseguida per la jerarquia catòlica, però que després no solament va ser acceptada sinó també ajudada en alguns països. Avui dia políticament un cristià pot estar en qualsevol opció, cosa que representa un progrés important.

—Perdoni que insisteixi amb el mateix exemple: Álvaro del Portillo i Casaldàliga ens parlen del mateix Déu?

—Déu és molt misteriós, ningú no sap ben bé què és...

—Aquesta és una resposta molt diplomàtica.

—Són unes visions de Déu diferents. Tots dos són autèntics en la seva fe, evidentment, però són molt diferents les seves visions del món i per tant també ho són les seves visions de Déu. Mentre les dues visions es puguin expressar lliurement i no es vegin obstaculitzades des del poder eclesial jo ja em dono per satisfet.

—És clar, però, que l'un i l'altre venen mots molt diferents. Quina és la bona?

—Quina és la bona... cada persona hauria de ser lliure per escollir la moto que li agrada. Si m'agrada més la que ven en Casaldàliga.

—No seria més aclaridora, de cara a la gent, una escissió formal de l'església?

—Una escissió formal portaria a noves escissions, que és una de les desgràcies del cristianisme. Ara entre els ecumenistes més aviat hi ha la tendència de dir que les diferents esglésies cristianes no estan tan allu-

CARME PUERTOLAS

"A monsenyor Romero el reconeixement li hauria pogut arribar molt abans del que li ha arribat."

"El conjunt del Concili podria ser de centre-esquerra, però en referència a les posicions vaticanes, no diré que és d'extrema esquerra, però sí d'esquerra."

CARME PUERTOLAS

nyades com podia semblar fa no gaire temps. Joestic acostumat a veure com una desgràcia el fet que hi hagi hagut escissions dins del cristianisme, per tant no m'agradaria una nova escissió.

—El papa ha fet una reeixida gira per Llatinoamèrica. Està acabada la teologia de l'alliberament?

—La teologia de l'alliberament s'enfronta a diverses dificultats. Una d'elles ha estat la progressiva oposició de bona part de la jerarquia en els països de l'Amèrica Llatina. La posició recelosa del Vaticà i el nomenament de nous bisbes ha fet que el suport hagi disminuït. També hi poden haver influït tots els canvis a l'Europa de l'Est. No vull dir pas que els seguidors de la teologia de l'alliberament fossin comunistes en el sentit del comunisme soviètic, però evidentment hi havia una influència del marxisme. El fet que tot això en la pràctica hagi fracassat ha restat si més no un referent que podia existir. Un altre factor és que segurament els seus creadors més importants s'han fet grans i potser ja han dit el millor que podien dir. En tot cas, és veritat que la teologia de l'alliberament no viu el moment brillant de fa deu, quinze o vint anys, però el seu esperit continuarà viu perquè consisteix a estar molt a prop del poble i de les seves necessitats.

—Què li ha suggerit la imatge del papa agenollat davant la tomba de monsenyor Romero?

—M'ha suggerit moltes coses. Per a la gent que vam viure els anys de monsenyor Romero és com un reconeixement de la seva importància i grandesa. D'altra banda, això ha arribat amb un cert retard, no sé si del papa o de sectors de l'església que han estat reservats davant la figura de monsenyor Romero. Quan van beatificar el fundador de l'Opus ja hi va haver bastant gent que ens vam estranyar que encara no s'hagués beatificat el bisbe Romero o el papa Joan XXIII. En tot cas, pesa més el que hi ha de reconeixement en aquest gest.

—És una rectificació?

—Monsenyor Romero hauria pogut ser reconegut molt abans. Recordo que poc abans que el matessin va fer unes declaracions contra la intervenció americana i la guerra en el seu país, i alguns companys de Justícia i Pau van dir que estaria bé que li escrivíssim una carta i li donéssim suport. Vaig pensar que això no tindria cap incidència i que ell no en faria massa cas, però igualment vam escriure la carta de suport. Al cap de pocs dies vam rebre una carta seva dient que el nostre suport havia estat molt important per a ell i que l'havien donat a conèixer en la ràdio de l'arquebisbat. Llavors em vaig adonar que era un home molt perseguit, perquè si una carta

d'un lloc tan llunyà com Barcelona i d'una gent per a ell tan desconeguda com nosaltres l'encoratjava tant volia dir que estava en una situació molt difícil. Aquesta carta que vam escriure nosaltres la podia haver escrit gent molt més important que nosaltres. Per això dic que el reconeixement li hauria pogut arribar molt abans del que li ha arribat.

—*Què li ha faltat al Concili Provincial Tarraconense per ser un èxit?*

—Bé, de moment li ha faltat el reconeixement del Vaticà, no?

—*Sí, ara parlarem d'això. Em referia al seu desenvolupament intern.*

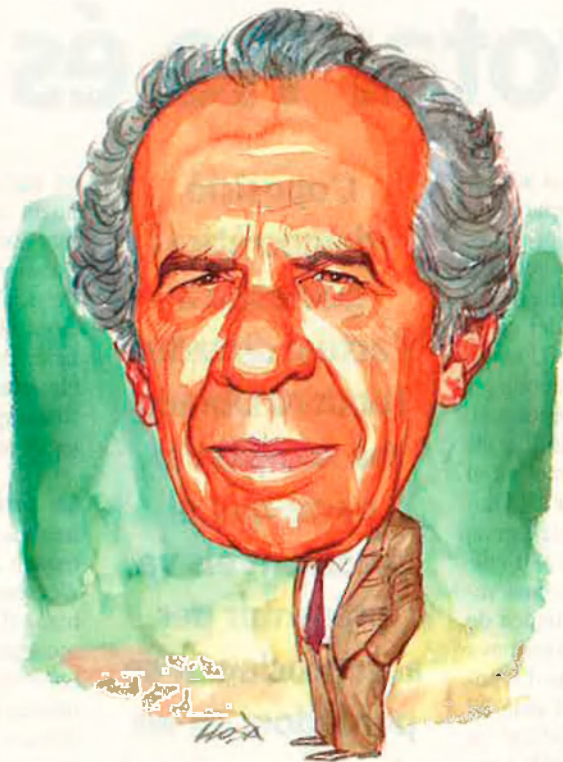
—Bé, jo diria que els resultats han estat un compromís entre dues ales, una de moderadament conservadora i una altra de moderadament renovadora. Per tant en els resultats hi ha una mica de tot, és un resultat centrista, però amb prou acceptació per part dels sectors renovadors perquè molts catòlics n'hagin quedat, no diré entusiasmats, però sí acceptablement satisfets. Potser al començament el Concili va ser plantejat d'una manera poc transparent i segurament massa prudent. En algunes qüestions els intents de donar veu a la gent interessada en el concili es quedaven a mig camí, com en el tema d'una possible Conferència Episcopal Catalana. En els documents preparatoris aquesta qüestió no existia en absolut. Però cal dir que tot això contrasta amb el fet de convocar el Concili, que requeria coratge després de tants anys de no convocar-ne cap. Va ser un acte de valentia. Jo li donaria un aprovat, al Concili.

—*El Concili ha posat de manifest l'existència de dues sensibilitats diferents també a l'església catalana. Això vol dir dues menes de bisbes?*

—Segurament, segurament. Els bisbes haurien de ser més representatius. Poden ser molt bones persones, i parlo en general, el que és objectable és la manera de nomenar-los. El bisbe és el pastor d'una església local, i aquesta església local hauria de tenir la possibilitat de dir "ens agradaria aquesta persona o aquesta altra". Si hi hagués més participació en el nomenament dels bisbes segurament el panorama en els bisbats de Catalunya, Espanya i el món seria diferent. En tot cas, serien més representatius.

—*Per què creu que el Vaticà triga tant a donar la recognitio al Concili?*

—Una de les versions que s'expliquen és

—**Qui creu que serà el pròxim papa?**

—**Això sí que ho hauries de preguntar als vaticanòlegs. No sé si abans hi havia més transparència informativa, però se sabia més quins candidats hi havia. No puc avançar cap nom.**

—**Segur que té preferències.**

—**Sí, de segur que hi ha bisbes destacats a Itàlia i altres països que podrien fer un excel·lent paper. M'agradaria que fos un tipus com Joan XXIII, un bisbe realment renovador, sense por i disposat a tots els canvis necessaris.**

que al Vaticà no li acaba d'agradar el reconeixement excessiu al pluralisme de l'església catalana que es desprèn dels documents del Concili. També hi ha qui diu que és una qüestió burocràtica. En tot cas, em sembla ben estrany que els bisbes catalans, que són una gent preparada, moderada i molt respectuosa amb Roma, s'hagin vist desautoritzats encara que sigui en punts concrets. Em diuen que mossèn Bigordà ha escrit un article dient que aquesta actitud del Vaticà significa un suspens al Concili. Em sembla lamentable que encara no s'hagi aprovat el Concili, però això pot tenir el seu costat bo i és que molts catòlics es poden sentir més a prop dels seus bisbes que no pas abans.

—*Hem de pensar que l'església catalana seu a l'esquerra del papa?*

—La jerarquia catalana, evidentment, no és d'esquerra. És una església de centre, amb matisos cap a un costat o cap a un altre segons les persones. Però el conjunt del Concili podria ser de centre-esquerra, per dir-ho així. I en referència a les posicions vaticanes no diré que d'extrema esquerra però sí d'esquerra.

—*Barcelona no vibra amb el seu bisbe. Per què?*

—*(Repeteix lentament "Barcelona no vibra amb el seu bisbe", com donant-se temps per pensar) ... No sé qui deia l'altre dia que hi ha molts catòlics que treballen contents en les seves parròquies o les seves entitats, i en canvi la relació amb el bisbat els resulta una cosa llunyana, hi ha una separació. Jo no sé ben bé per què passa això, si són raons personals o què és. Crec que el cardenal Carles havia oposat molta resistència quan li van dir que havia de venir a Barcelona. Segurament pensava que era una feina molt difícil, i qui sap si pensava —em sembla que és un home humil— que ell no era ben bé la persona per tirar-ho endavant. En tot cas, penso que a la diòcesi de Barcelona hi hauria d'haver una renovació important.*

—*Fa la sensació que des de l'arquebisbat es practica la caça del progressista. Bufen mals vents per a la utopia en aquesta diòcesi?*

—En general a l'església europea no bufen bons vents per a la utopia, està molt vigilada, la utopia. És relativament lògic que a la nostra diòcesi no hi hagi grans diferències.

Eduard Voltas